ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2025/HC-A/154
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ނޫވިލު ރިޒޯޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް: މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓް
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ވަގުތީ އަމުރާގުޅޭ ނިންމިގޮތް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒީނާ

ފަނޑިޔާރު ހަސަން ޝަފީޤު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ޝަނީޒް ޢަބްދުﷲ

ނިމުނު ތާރީޚް: 28 ޛުލްޙިއްޖާ 1447 / 14 ޖޫން 2026

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 29 ޝަޢުބާން 1446 / 25 ޖޫން 2025

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 144-B7/VN/1139-2025/2025/03
- ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް: 10 އޭޕްރީލް 2025
- ނިމުނު ތާރީޚް: 13 މެއި 2025

ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/154 ޤަޟިއްޔާ

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ނޫވިލާ ރިޒޯޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ޤާނޫނީ ވަކީލު: އޭޑ.ސަމްޒާ ރަޝީދު

ޤާނޫނީ ވަކީލު: އޭޑ.ފަޒީލް ޒާހިރު

ޤާނޫނީ ވަކީލު: އޭޑ.އިޤުބާލް އަބްދުއްރަޝީދު

ލެކްސް ސްޓްރެޓެޖީސް އެލް.އެލް.ޕީ

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް

މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓް

ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޭޑ.ސާދިޔާ ނަސީރު

ސީނިއަރ ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޭޑ.ޝިފާއު މުޙައްމަދު ވަޙީދު

ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޭޑ.މުޙައްމަދު ސުދައިސް

ސްޓޭޓް އެޓަރނީ އޭޑ.ނަޒުހާ ރަޝީދު

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޯރްކިޑު ހިނގުން، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt·gov·mv ވެބްސައިޓް: www·highcourt·gov·mv

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރުޒާނާގެ ރައުޔު:

ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ސޫޕަރ ރިޓޭލް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް[1] (މީގެ ފަހުން **"ސޫޕަރ ރިޓޭލް"** ނުވަތަ **"އިސްތިއުނާފު ކުރި ފަރާތް"**) އިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބެލި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2025/HC-A/154 ދަޢުވާއެވެ.

2. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އެންޑް އެންވަޔަރަމަންޓް (މީގެ ފަހުން **"ވުޒާރާ"** ނުވަތަ **"މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް"** ނުވަތަ **"އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް"**) އެވެ.

ސިވިލް ކޯޓު މަރުޙަލާ

3. އިސްތިއުނާފުކުރެވުނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް" އަކީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1139-CVC-2025 ދަޢުވާގެ ތެރެއިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެކެވެ. މިމައްސަލައިގެ ޚިލާފަކީ "އއ.މަޑޫގަލި" ކުއްޔަށްދިނުމުގެ މުޢާމަލާތާއި ގުޅުން ހުރި ޚިލާފެކެވެ.

4. 11 އޮގަސްޓް 1995[2] ގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްއިން **ބޮޑު ފިނޮޅު އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް** (މީގެ ފަހުން **"ބޮޑު ފިނޮޅު"** ކަމަށް ބުނާ) އަށް ކުއްޔަށް ދޫކޮށް، މިރަށާ ގުޅޭގޮތުން ބަޔާން މުޢާމަލާތް ކުރެވިފައިވާކަން ދަފުތަރުގެ ބަޔާނުން އެނގެއެވެ. އަދި، ދަފުތަރުގެ ދެފުށުގައި އުތުރިފައިވާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމުގެ ތެރެއިން، 01 ނޮވެންބަރު 2023 ގައި "އެމެންޑެޑް އެންޑް ރީސްޓޭޓެޑް

---

[1] C14532023

[2] އިސްތިއުނާފު ފޯމުގެ 7.1.1

އެގްރިމަންޓް ފޯ ދި ޕީސް އޮފް ހހ. މަޢޫގަދި"[3]ގެ ނަމުގައި ބޫލު ލެވުނުނާއި ދަޢުލަތާއި ދެމެދު އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާކަމަށް ނުވިޔު ރިޢާޔަތް ބުނެއެވެ. އަދި، ބޫލު ލެވުނުނާއި ނުވިޔު ރިޢާޔައި ދެމެދު 02 ނޮވެންބަރު 2023 ގައި ފެށުން ޖޫން އޮފް އެސައިންމަންޓްއެއްގެ[4] ދަށުން ބޫލު ލެވުނަށް ލިބިފައިވާ އެންމެހައި ޙައްޤުތައް ނުވިޔު ރިޢާޔަތަށް ބަދަލު ކުރެވިފައިވާކަމަށް ނުވިޔު ރިޢާޔަތް ބަޔާންކުރެއެވެ.

5. 24 ޑިސެންބަރު 2024 ގައި، މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމް އިން، ނުވިޔު ރިޢާޔަތް ކޯޕަރޭޝަން، ބޫލު ލެވުނުއަށް، "ބޫލު ލެވުން އިންވެސްޓްމަންޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ގާއި މުވާޒަފާ ދެމެދު 01 ނޮވެންބަރު 2023 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ ސަބްލީސްމަންޓް އެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން ފޮނުވާ ނޯޓިސް" މިސްރާއިގައި ސިޓީއެއް[5] ފޮނުވާފައިވާކަމަށް، އެންޓިޓީގައި އެމިނިސްޓްރީއާ ބޫލު ލެވުނާ ދެމެދު 01 ނޮވެންބަރު 2023 ގައި ފެށުން އެއްބަސްވުމަކީ ބާޠިލު ޙަމަލު އެއްބަސްވުމެއްކަމަށާއި، އެއީ ބާޠިލު ޙަމަލު ކުރަންޖެހޭ އެއްބަސްވުންތަކެއް ކަމަށް އަންގާފައިވާކަމަށް ނުވިޔު ރިޢާޔަތުގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރެއެވެ. އަދި، އެއެއްބަސްވުމާއި ގުޅިގެން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެހެން އެއްބަސްވުންތަކަށް ވެސް ބާޠިލު ކަމަށް އަދި ސަބްލީސްމަންޓްގެ އުޖޫރަ ދައްކަން ޖެހިފައިވާ ޚިއި ހިލޯ އެހެންވެސް އެއްބަސްވުމެއް ފަރަމަ އޭ ޙުއި ހިލޯ މާއްދާތަކަކީ ވެސް ޙަމަލު ކުރަން ނުޖެހޭ މާއްދާތަކެއް ކަމަށް އަންގާފައިވާ ކަމަށް ނުވިޔު ރިޢާޔަތް ބުނެއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓު މަރުޙަލާ

6. މިނިސްޓްރީ އޮފް ޓޫރިޒަމްގެ މިއަންގުމާ ގުޅިގެން، ނުވިޔު ރިޢާޔަތުގެ ފަރާތުން ޖުޑީޝަލް ރިވިއުގެ ދައުވާއެއް މިނިސްޓްރީގެ މައްޗަށް ހުށަހަޅައެވެ. އެދެމުން ދައުވާގައި އެދިފައިވާ ފަރުވާގެ ގޮތުގައި

[3] (AGR)88-LS/88/2023/183

[4] (AGR)88-LS/88/2023/188

[5] ފަތުރުވެރިކަމުގެ ވުޒާރާގެ ނަންބަރު 88-LS/PRIV/2024/1059 ސިޓީ (24 ޑިސެންބަރު 2024)

ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މިނިސްޓްރީގެ ނިންމި ނިންމުން ބިނާވާ ޤާނޫނީ މާއްދާތައް އެ ނިންމުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާތީ، އެއީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 43 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޚިލާފަށް ސަބަބު ބަޔާން ކުރުމުގެ ޝަރުޠު އަދި ޢަދުލު އިންސާފުގެ ހަމަތަކާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއް ކަމަށް ވާތީ އާއި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 144 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ލިބިގެން ނުވާ ބާރެއް ބޭނުންކޮށްގެން ނިންމާފައިވާ އަލްޓްރާ ވައިރީސް ނިންމުމެއް ކަމަށް ވާތީއާއި، ޕްރިންސިޕަލް އޮފް ސަބްސްޓެންޓިވް ލެޖިޓިމޭޓް އެކްސްޕެކްޓޭޝަން އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 20 ވަނަ މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށްވާތީ މިނިސްޓްރީގެ ނިންމުން ބާޠިލްކޮށްދިނުމަށެވެ.[6]

7. މިދަޢުވާއާ އެކު ވަޒީރު އަމުރަކަށް އެދި ނޯޓިސް ރިޓަރނުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުއްވެވެ. މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 242 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ 02 ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން، ނޯޓިސް ރިޓަރނުގެ ފަރާތުން އެދިފައިވަނީ، ޓަރމިނޭޝަން ނޯޓިސްއަށް މިހިނދަށް އަމަލު ނުކުރުމަށާއި، މަޝްރޫޢާއި އެ ރަށުގެ ލީސް އެގްރީމަންޓާއި ގުޅިގެން އިތުރު ފިޔަވަޅެއް ނުއެޅުމަށާއި، ގުޅިގެން ނޯޓިސް ރިޓަރނަށް ލިބިފައިވާ ޙައްޤަށް އަސަރުކުރާނެ ކަމެއް ނުކުރުމަށާއި، އެރަށާއި ގުޅިގެން ތިންވަނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤު އުފަންވާނެ ކަމެއް ނުކުރުމަށް ވަޒީރަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށެވެ.

8. އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަޒީރު އަމުރާ ގުޅޭ ނިންމި ގޮތް" ގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ނޯޓިސް ރިޓަރނުގެ ފަރާތުން އެދުނު ފަދައިން ވަޒީރު އަމުރު ނުކުރެވެން ނެތް ކަމަށެވެ. އެނިންމުމުގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މިބާވަތުގެ ވަޒީރު އަމުރު ނެރުމުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތައް މިމައްސަލައިގައި ފުރިހަމަ ނުވާ ކަމަށެވެ. އެގޮތުން، ޚަސާރާތް އުފެދިފައިވާ އެންގަވާ ބޮޑު ގެއްލުން އަދި ރައްދުވާ އެސެސްމަންޓްކޮށްފައިވާތީ، ވަޒީރު އަމުރަކުން އެދުމުގެ ސިފަ ނުވަތަ ބައިތުލްމާލު ނޯޓިސް ރިޓަރން

[6] ސިވިލް ކޯޓަށް ނޯޓިސް ރިޓަރން ހުށަހެޅި ދެ ޝަކުވާ ރިވިއުގެ ދަށުން ހުށަހެޅުނު ދަޢުވާގައި "ޝަރީޢަތް ގުޅުވައިލެއްވި ހުކުމްގައި ..." ފަދަ ނުކުތާ

ލިބިގެންނުވާކަމަށް[7] އަދި މިދައުވާއަކީ ދައުލަތުން ބޮޑު ދޫކުރާ އަށް އެންގި އެންގެވުމެއް ބާޠިލުކުރުމަށް އުފެދިފައިވާ ދައުވާއެއް ކަމުގައިވާތީ، ނޫޙު ރިޔާޟް ޤާނޫނީގޮތުން ލިބެންޖެހޭ ޙައްޤެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުކަޒެއް ފޯރުކަން ބޭޒު ގޮތެއްގައި އޮތްކަމަށް ނުބެލޭނޭކަމަށްވެ[8]. އަދި މަޤްސަދަކީގައި ހިމާޔާ ދީ އޮތް އެސައިންމަންޓުގައި ސާބިތުކުރުމުގެ ފެންނަ އިޖުރާއަތުކުރާ ވަރުގެ ގެއްލުމަކާ ކުރިމަތިވާނެކަމުގެ ހަރުދަނާ އެއްވެސް ކަމެއް ކޮށްފައިވާ ކަމުގެ ހެކި ހުށަހަޅާ ހުރަހަކަށްވާނެކަމަށް، އަދި ވަގުތީ އަމުރާނުލައި މައްސަލަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުން ނޫޙު ރިޔާޟް ކުރިމަތިވާނެ ނުރައްކަލެއް ނުވަތަ ގެއްލުމެއް އޮތް ކަމަށް ނުބެލޭ ކަމަށެވެ.[9]

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާ

9. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް" އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ނޫޙު ރިޔާޟްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އަންނަނިވި އިސްތިއުނާފު ނުކުތާއެވެ.

9.1. ވަގުތީ އަމުރާއިމެދު ގޮތް ނިންމުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ޕްލާސްޓިކް ލިމިޓެޑް އޮސްޓްރޭލިއާ އަދި އެންޓި-ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން**[10] ގެ މައްސަލާގައި ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގައި ފުރިހަމަވާންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަންކަން ވަގުތީ އަމުރަކީ ހަރަކާތެ ފަރާތުގެ ކިބައިގައި ފުރިހަމަ ނުވާކަމަށް ނިންމާފައި ވަނީ ވަގުތީ އަމުރު ދަޢުވާ ފަރާތުގެ ވާހަކަތަކަށް ބަރަވެ ހުންނަވައި ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދި ހުރިހާ ފަރާތުގެ ހަރަކާތްތަކަށް އެއްވެސް މިންވަރަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރެއްވުމުގައި ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގެ 05 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ)

[7] ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް 4 ގެ (ނ)
[8] އިބިދ
[9] ވަގުތީ އަމުރާމެދު ނިންމިގޮތް 4 ގެ (ބ)
[10] ނަންބަރު 2012/SC-A/21

އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޚިލާފަށް ކަމުގައިވެސްކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުކުތެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ވަކާލާތުކުރުމުގެ ޚުލާސާ:

10. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ތަފްސީލު އިސްތިއުނާފު ފޯމުގައި ބަޔާންކޮށް، އެފޯމު މިޝަރީޢަތް ހިނގުން ގޮތުގައި ދިފާޢުއްކު ހިމެނިފައިވާއިރު، އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުގެ ވަކާލާތަށް ބިނާކޮށްފައިވާ އަސާސްތައް ޚުލާސާ ގޮތެއްގައި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

10.1 ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ **ނަންބަރު**[11] މައްސަލައިގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ 3 ޝަރުޠު ފުރިހަމަވާނަމަ ބެލުމުގައި ދިރާސާކޮށްފައިވުން، ހަމައެކަނި ދައުލަތުގެ ވަކާލާތުކަން ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ދެކެއެވެ. އެގޮތުން، ދަށު ކޯޓު ނިންމުމުގައި ޤާނޫނީ އުސޫލުފައިވާ ނުޤުސާނެއް ބޮޑު ގެއްލުން އެއް ޚާއްސަވެފައިވާ ނުޤުސާނެއް ކުރިމަތިވާ ވަގުތީ އަމިއްލަ ސިފަތް، ހަމައެއާއެކު އަދި ޤާނޫނީ މަސްއަލައެއް ނެތް ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމައިރު، ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ދިފާޢުގެ ކަމާބެހޭ ސިފަތަކުގައި ވާނެ ސާބިތުވާ ދަރަޖަ، އެއީ ޝަރީޢަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހެޅޭ ބަޔާނެއް ނުވަތަ ހެކިތަކެއް ވަކި ޤަރާރެއްގެ އިތުރުން ޝަރީޢަތުގެ ދަރަޖަ ތަފާތު ވާގޮތުގައި ތަކުރާރު ކުރެވިފައިވާ ހުރިހާ ބަޔާނެއް، ސާބިތުވާ ހެކި ސާބިތުކުރެވިފައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ބާރުގައި ނުވަތަ ދަރަޖައިގައި، އެ ސާބިތު ހެކިތަކުން ކުރާ ތަކުރާރުވާނަމަ، ސާބިތުވާ ހެކިތަކުން ދަރަޖަގެ ބަޔާނާ އަސާސެއް ކަމަށް އެނގޭ ކަމަށެވެ. ދައުލަތުގެ އެ ނިންމުމުގެ ސަބަބުން ސާބިތު އަސާސު ކުރާ ފަރާތަށް ހެކިތަކާ ކަމަށް ވާތީވެ ޤާނޫނީ ބިނާކޮށް ހުރުމަށް ޝަރީޢަތް ބަޔާނާ އެކަށީގެންވާ ކަމަށް ...

ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެސް.ޕީ.އެމް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. ޖީ.ޑީ.އައިއާ ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ސަރވިސަސް (މޯލްޑިވްސް) ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް މައްސަލައިގައި ވެސް ވަގުތީ އަމުރަކީ އެދުނު އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ޙައްޤުތަކެއް ނެ ފަރާތަކަށް ބަދަލު ކުރެވުނު ފަރާތުކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި ވަގުތީ އަމުރު ނެރެނިވިނަމަ އިޖާރާނުކުރެވޭ ގެއްލުންވާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށް ނޯޓިސް ދިނުމުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ވަގުތީ އަމުރަކީ އެދޭ ފޯމުގެ 29 އިން 47 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކުން ސާބިތުވެއް އަދި ޕްރައިމާ ފޭސީ ކޭސްއެއްގައި އޮތް ތަނެއް ގެއްލުމެއް ދިމާވުން ވާނެ ގެއްލުން ފާހަގަކޮށް ހުށަހެޅުން ހުރަހަރާވައިފައިވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

10.2 މިގޮތުން މިމައްސަލައިގެ މަދުބޫލު ދަޢުވާ ސިވިލް ކޯޓުން ނިމިފައިވާއިރުވެސް، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބަސީ ހޮޓެލްސް ވ. މޯލްޑިވްސް އިންލޭންޑް ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ[12] ގެ ޝަރީޢަތާއިގައި މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތުން އަނބުރާ މައްސަލަ ގެންގޮސްފައި ނުވާނަ ހިނދަކު މައްސަލައިގައި ހުކުމް ފާސްނުވި ކަންތައްތަކަށް ކޯޓުން ގޮތެއް ކަނޑައެޅިދާނެކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ މިންވަރުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށް މިހުސޫމާތައި ގުޅިގެން ދަޢުވާ ކުރުމުގެ ހައިސިއްޔަތު ނެތިފަ ރިޢާޔަތް ކުރިގެންވާކަމާއި ގޮތް ދަށުގައިކުން އެހެނިހެން މައްސަލަތަކުގައި ތަޢުނުކުރަކަމަށާއި، އެހެންކަމުން މަދުބޫލު މައްސަލަ ނިމިފައިވީނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުން ހުށަހެޅުމަށް މިވާ މައްސަލާ ގޮތް ގޮތެއް ނިންމުން ޤުރުއުނުކަމަށް ދޭތެރެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް

11. މިމައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފު ކޯޓުގައި "އެދޭ ގޮތް" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތް އިސްތިއުނާފުކުރާ މައްސަލަ ނިންމުމަށް އެދޭ ގޮތް ކަމަށް ޝަރީޢަތުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

[12] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/25

"ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 ވަގުތީ އަމުރާއި ގުޅޭ ނިންމި ގޮތް، ނިންމާފައި ވަނީ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާއި ޚިލާފަށް ކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާ ދެއްވާ އެ ނިންމުން ބާޠިލު ކޮށްދިނުމަށް ..."

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވާހަކަތަކުގެ ޚުލާޞާ:

12. މިއިސްތިއުނާފުގެ ޖަވާބު ދޫކުރު ދައުލަތުން ހުށަހަޅާ، އެދުމު މިޝަރީޢަތުން ނިމުނު ގޮތުގައި ރިޕޯޓުއެކު ހުށަހަޅާފައިވާ، އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ވާހަކަތައް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ޚުލާސީ ޖަދުވަލްތަކަކުގައި ބަޔާވެފައެވެ.

12.1. މިމައްސަލައިގައި ހިމެނޭ މަސްއޫލީ ދައުވާ ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސިވިލް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމަށް އެކޯޓުން ކަނޑައަޅައި 16 ޖުލައި 2025 ގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާކަމާއި، އެނިންމުން އެއްވެސް ފަރާތަކުން އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިނުވާކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ. އަދި މިފަދަގޮތުގައި ވަގުތީ އަމުރުގެ އިސްތިއުނާފާ ގުޅޭ ގޮތުން ކަނޑައެޅިފައިނުވާކަމަށް ނުފެންނަ ކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައެވެ.

12.2. އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ ނިންމުމަކަށް ބެލުމުން ވަގުތީ އަމުރު ނެރެދެވޭން ނެތް ކަމަށް ދަށު ކޯޓުން ނިންމާފައިވަނީ ދައުވާ ހުށަހަޅާފައިވާ ގޮތުން ކަމަށާއި، ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުން ދައުވާއަކީ އަދި ވަގުތީ އަމުރަކީ ބޮޑު ގެއްލުން އަދި ޚިދުމަތް ނޯބަލި ޤާނޫނު ރިޢާޔާ ގޮތް އަދާކުރައި އޮތް ފުރަތަމަ ކަމަށް ދޫކުރެވޭން ހުށަހަޅާފައި އޮތް މައްސަލައަށް އެކަމުގެ ހުކުމެއް ކަމަށެވެ. ޤާނޫނު ރިޢާޔާގެ ފަރާތުން އެޅޭ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތެރޭގައި ވެސް ޤާނޫނު ރިޢާޔާއި ގުޅޭ ފުރަތަމަ އަޅައިގެން އުފުރަތަމަ ބާޠިލު ކުރުމަކަށް ސަބަބު އެދިފައެއް ނެތްކަމަށެވެ.

12.3. ސިވިލް ކޯޓުން ޤާނޫނު ރިޢާޔާގެ ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ، ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމަތިކޮށް ޤާނޫނު ރިޢާޔާގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައި އޮތް ހުށަހެޅުމުގެ ބާވަތަކީ، އެ ފަރާތުން އެ

ޚުޞޫމާތް ކޯޓަށް ފުރުޞަތެއް ކޮށްފައި އޮތް ގޮތަށް ހިމާޔަތްކޮށްދޭންވާނެކަމާއި، ސިވިލް ކޯޓަށް މައްސަލަ ހުރަހަކާ ގުޅުމެއް ބަލާން ކޮށްފައި ވަނީ ބުނު ދެކޮޅަށް ފުރުޞަތު ނަގައިދިނުމަށް ބަލާފައި ފުރުޞަތު މައްސަލަތަކަށް ދޭހަވާ ކަމަށާއި، އަދި ނުހަނު މައްސަލަ ބަލައިގަނެވޭ ދުވަސްތައް ކަނޑައެޅުމުގެ އިޖުރާއަތު ށ ނޯޓިސް ހިފާފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 144 ވަނަ މާއްދާއާ 143 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އެއީ އަލްޖަބުރާ ވައިރަސް ނިސްބަތްވާ ކަމަށާއި އަދި ޕްރިޒަމްޕްޝަން އޮފް ސެލްފް ކޮންސިޓިއުޝަނަލްގެ އުޞޫލާ، ޚިލާފަށް ޝަރީޢަތްކުރުމުގެ އިންސާފުވެރިކަމުގެ އުސޫލާ ހިލާފަށް ދަށުރައްޔިތުން ށ ފުރުސަތު ފަހަރެއް ޝަރީޢަތަށް ނޯޓިސްކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، ދަށުކޯޓުގެ ޝަރީޢަތްކުރުމުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ކަމަށެވެ. އަދި މިކަމުގެ ސަބަބުން ދަށުކޯޓުގެ ފަރާތުން ސައްތަ ދަފްތަރު ކަމަށާއި ކުރިއަށްދިޔަ ޝަރީޢަތާ ގުޅިގެން ކަމަށާއި، ހުއްދަތައް ރައްޔިތުން ބެލުމުގެ ފަސޭހަ ކަނޑައެޅުމާ ހަވާލާދީ ކަމަށެވެ. ދަށުކޯޓުގައި ކަން ހިނގާދިޔަ ގޮތުގައި ބަޔާން ކޮށްފައި ހުރި ކަންކަމުގެ ބަލާފައިވާ ބުނު ދުވަސްކޮޅު ފާހަގަކޮށްފައިވާ މި ދުވަސްއަށް މައްސަލަ ބަލަން ދުވަސް ކަނޑައެޅިފައި، އަދި އެ ސަބަބުތަކުގެ އިންސާފުވެރިކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށެވެ، އަދި އެ ސަބަބުތަކުގެ އިންސާފުވެރިކަން ކަނޑައެޅުމުގެ އިންސާފުވެރިކަމާ ގުޅިގެން ކަމަށާއި، ސަބަބުތަކުގެ އިންސާފުވެރިކަން އެކަމާ އެއްގޮތަށް ގުޅުން ހިމެނޭ ދަށުކޯޓުގެ ހައިއަރާތަކުގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެހިފައިނުވާކަމަށްވެސް ބެލެވެއެވެ.

12.4. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެސް.ޕީ.އެލް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. ޢަލީ މުސްޠަފާ ސަރކިއުލަރ (ވެރިފިކޭޝަން) ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް[13] ގެ ނިޔާއާ މިމައްސަލައާ ގުޅުންހުރި ކަމަށް، އެމައްސަލައިގައި އެ ހުކުމްތަކުގެ އެސް.ޕީ.އެލް އާއި ޖެނެރަލް ދަށުން އެ އިންސާފުވެރިކަމުގެ ބާރުލުންދެއްވި ގޮތުގެ އުސޫލެއް ހުކުމްތަކުގެ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށެވެ.

[13] [2021] SC 28

12.5. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޓްރާންސްޕޯޓް ލިމިޓެޑް (އޭސްޓީޓަރލިމާ) ވ. އެންޖީ ކޯޕަރޭޝަން ކޯލިޝަން[14] ގެ މައްސަލާގައި ވަކީލު އަދާކުރި ނުކުތާތަކުން 3 ސަބަބެއް[15] ބައްޓަން ކޮށްފައިވާކަމަށެވެ. އޭގެ އިތުރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ރިޒޯޓްސް ޑިވެލޮޕްމަންޓް އެންޑް ސަރވިސަސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. މުޙައްމަދު ޝަރީފް[16] ގެ މައްސަލާގައި ވަކީލު އަދާކުރި ނުކުތުގައި އަސާސީ މަދަނީ ދަޢުވާ ލަސްވެގެން ހިނގައްޖެނަމަ ކުރިމަތިވާނެ ނުރައްކަލެއް[17] އޮތުމުގެ މަޞްލަޙަތު، މަދަނީ ދަޢުވާ އާދައިގެ އިޖުރާއަތުގެ ދަށުން ފުރިހަމަކަމަކަށް ވަރުގެ ގެއްލުން ނުވަތަ އިސްލާޙުކޮށް ރަނގަޅު ނުކުރެވޭފަދަ ގެއްލުމާއި އަދި އެއް ފަރާތުން ކުރިމަތިވާނޭގޮތަކަށް ފަސޭހައިން މަނާކުރާ އަމުރެއް ނެރުމަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށާއި، ހައިކޯޓުގެ ދައުލަތް ވ. ޢަބްދުﷲ ޝާކިރު އަދި އިތުރު 8 ފަރާތެއް[18] ގެ މައްސަލާގައި ވަޒީފާގެ މައްސަލަތަކުގައިވެސް މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފަރާތަށް އިދާރީ ނުކުތާ ގެއްލުމެއް ލިބޭ ބަދަލުތަކުގައި ނުވަތަ އެ މައްސަލައެއްގެ ޒުލްމު ތަންފީޛުކުރަން ހުރަސްއެޅިދާނެ ފަދަ ބަދަލެއް އޮންނަ ބަދަލުތަކުގައި ވަކީލު އަދާކުރި ނުކުތާތަކާއި ފަސޭހައިން މުޙައްމަދު ނިޒާމް ގަރާރުކުރައްވާފައިވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރެއްވި ފަރާތުން އެދޭ ގޮތް

13. ދައުލަތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ ދައުވާގެ ޝަކުވާ ޢާއްމުގައި އެދިލައްވާފައިވަނީ ގަރާރުގަކޮށްފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު

---

[14] އިބިދ

[15] އެއީ؛ 1- ވަކީލު އަދާކުރަން އެދޭ ފަރާތަށް ޤާނޫނީ ޙައްޤު ލިބިދޭ ބަޔާން ޖަވާބުދާރީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ޙައްޤު ދިނުމުގެ މައްސަލައެއް ކުރިމަތިވާ ކަމުގެ އިސްތިސްނާ ފުރުޞަތު ހޯދުމުގެ ޢާއްމު ގަރާރުގެ ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން، 2- ވަކީލު އަދާކުރި ނުކުތާތަކުން ދަޢުވާ ލަސްވެގެން ހިނގައްޖެނަމަ ކުރިމަތިވާނެ ނުރައްކަލެއް އޮތުމުގެ އިސްތިސްނާ، 3- ވަކީލު އަދާކުރަން އެދޭ ފަރާތަށް ވަކީލު އަދާކުރަން ލިބޭ "ސިފަތް" ނުވަތަ ބަދަލެއް ދިނުމަށް ފާހަގަކުރެވޭކަމަށެވެ؛ މިއެވެ.

[16] ނަންބަރު 2021/SC-A/43

[17] Risk of imminet and irreparable damage

[18] 2020/HC-A/217,218,219,220,221,222,223,224,225

144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާގުޅޭ ނިންމިގޮތް" އަށް ބަލަދުވެންސަނަސްޖެހޭފަދަ

ސަބަބެއް އަދި ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައިދީ މައްސަލަ އަލުން ނިންމައި ދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް:

14. ބަލަދުވެނާ މުރާޖަޢާކުރި ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1139-CVC-2025 ދަޢުވާއާގައި ނޫޓިސް ރިޕޯޓުގެ ފެކްޓުން ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން އެކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްގެ[19] އިސްތިއުނާފުކުރެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1139-CVC-2025 ދަޢުވާއާ ބެހޭގޮތުގެ އިޖުރާއާތު އެކޯޓަށް ލިބިގެންނުވާކަމަށް ބައްޔިނާތް އެމައްސަލައިގައި ދައުލަތުގެ ފެކްޓުން ހުށަހެޅި އިތުރަށް އެއްވެސް ގެދުގެން އަދައުވާ ފުރު ބޭނުންކުރާ ދައުވާ ކުރިއަށް ގެންދިޔުން ޤާނޫނީ ހަމައެއް ނެތްކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައެވެ. ސިވިލް ކޯޓުގެ މިނިންމުމަކީ އެއްވެސް ފެކްޓުކަން އިސްތިއުނާފުކުރެވޭފައިވާ ނިންމުމެއް ދޫކުރާކަން ދެފެކްޓުގެ ބަހުން އެނގެއެވެ.

15. އެހެންކަމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ނިންމުމާ ގުޅޭ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން މައްސަލަ ނުބެލޭނެކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅައި އެނިންމުމެއް ނިޒާމީ ވެރިޔާއީ އެނިންމުމަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ނިންމުމެއްކަމަށް މިކޯޓަށް ކަނޑައެޅޭނެކަމަށް ނުވެނުކަ ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ޙައްޤުގާ ފެކްޓުން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. ދައުލަތުގެ މިފާހަގަކުރާ ގޮތުގެ، **ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބޭނީ ހޮލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑް ވ. މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑް ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ**[20] ދަޢުވާއާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަށް ރިއާޔަތްކޮށް، މިއިސްތިއުނާފީ މައްސަލަ ބަލައި ގޮތެއް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފެކްޓުން އެދިފައިވެއެވެ.

16. **ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ބޭނީ ހޮލްޑިންގްސް ލިމިޓެޑް ވ. މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑް ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ**[21] ދަޢުވާއާގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅި ފެކްޓުން މައްސަލަ އަސްލާ ނުގެންދަނީމަ، މިފަދަ (މަޒުމޫނު

---

[19] 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާގުޅޭ ނިންމިގޮތް"

[20] 2016/SC-A/25

[21] 2016/SC-A/25

ދެއްކިފައިވާކަމަށް ބެލެވޭ) ޕާރަސަލްތަކުގައިވެސް، ކާޓަން ހުރަހެޅިފައިވާ ޓޭޕުނި ނުކުތުމަށް ގޮތް ކަނޑައެޅުމަކީ ކާޓަނުގެ ޖިންސާއެއްކަމަށް ބޭނުންކުރެވިފައިވެއެވެ.[22] ހަމަ މިއާއެކު، ކާޓަނުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައާއެކު ވަގުތީ ގޮތުން އެޅޭ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ނިންމުންތަކުގެ އިސްތިއުނާފުކުރަން ބެލުމުގައި، މައުޟޫޢީ މައްސަލަ ނިންމުމުން ވަގުތީ އަމުރަކީ ނިމުން އަންނަ ޕާޓީގައި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގެ ތަރުތީބުން ބެލިގެން ނޫނީ ގޮތެއް ކަނޑައެޅޭނެ ފަދަ އިސްތިއުނާފު ބަލައިގެން ހުށަހަޅާފައިނުވާ އިސްތިއުނާފީ މައްސަލަތަކުގައި އިސްތިއުނާފުކުރަން ކުރިއަށް ގެންދާނުކަމަށް އެއީ ކަމަށް ނުފެންނަ ކަމަށް މިކޯޓުގެ **ފާޠިމަތު ޢަބްދުއްރަޝީދު އަދި އާމިނަތު ޢަބްދުއްރަޝީދު ވ. ޙަސަން ޝާކިރު މުޙައްމަދު އަދި މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިދާރާ**[23] ޤަޟިއްޔާގައި ހާމަކޮށްފައިވެއެވެ.

17. މިއުޞޫލަށް މިމައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރަމުން އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މިއިސްތިއުނާފުގައި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢު ތަރުތީބުން ޕްރޮޑަކްޓު ޖަވާބު ދިފާޢުގެ ގޮތުން ސުވާލެއް އޮތް ކަމަށެވެ. އެގޮތުން، އެއީ ހުރަސްއެޅުން ދަޢުވާގައި އެދިފައިވާ ފަރާތުން ވަގުތީ އަމުރަކުން ހިމާޔަތް ބިލްބޯޑު ގޮތުން މަދުރަސާއެއް ނުވަތަ ސިފައިން ނަން ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވިޔަސް، ގޮތުން ގޮތެއް ދަނޑުވެރި އެސޯސިއޭޝަނެއްގެ މަސައްކަތް ނޫން ކަމަށް ބަޔާންކުރެވިފައިވެއެވެ. އެގޮތުން، ޖީ އޮފް އެސޯސިއޭޝަނެއްގެ ދަރުސް ބައްދަލުވުމެއް ބަދަލު ކުރެވިފައިވާ ބާރަކަށްއެޅުމަށް، ކުރީގެ ޕީސް ކޮންޓްރެކްޓް ފުރުޞަތު ނޯޓިސް އަދި އެކްސްޓެންޝަންގެ ސަބަބުން އަސާސީކަމާ ކަމަކާ ގުޅިގެން ވަގުތީ އަމުރަކާއި އެކުވުމުގެ ބައެއް ނުވާ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ގޮތުން ޑިސްކްރިޝަނަރީ، ދިނުމުގެ ސަބަބުން ތަރުތީބުގައި މިހާރު ހިނގަމުންދާ މައްސަލަތަކަށް އަސާސުތަކުގައި އެކަންކަމުން މައުޟޫޢީ ނިމިފައިވިނަމަވެސް މިކަމާބެހޭ ޖަވާބު ބިލްބޯޑު ކަމަށް ދޭހަވާކަމަށެވެ.

[22] ޓެބް ގެ ޑޮކިއުމަންޓް 23

[23] 2024/HC-A/207

18. ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، ވަގުތީ އަމުރުގެ މަޤްސަދަކީ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގައި ނިންމާ ނިންމުމަކަށް އެދިފައިވާ ގޮތުން ދެފަރާތުގެ ހައްޤުތަކަށްވެސް ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށްޓަކައި އެހެނިހެން ވަގުތީ ހައްލެއް ދިނުމެވެ.[24] ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދިނުމުގައި އަމަލުކުރާ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު، ވަގުތީ އަމުރެއް ނެރެދިނުމަކީ އެދޭ ވަގުތީ ފަރުވާއެއް ދެވިދާނެކަމެއްގައި އެކަމަށް މުޤާބިލު މަރުޙަލާއެއްގައެވެ. ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދޭ ބާވަތްތަކުގައި އެފަދަ އަމުރެއް ނެރެ ދިނުމަށް ނާޖާއިޒުވެއްޖެނަމަ ކޯޓުން މުރާޖަޢާކުރެވިދާނެ މަޤްސަދު މައްސަލައިގައި ބުނެވިދާނުވާނެ، އެ ޙުކުމުގެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރެވޭ ހިނގައިދާނެ ކަމެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ސަބަބުތަކެއް ހުރިހާލަތްތަކުގައި، ނަމަވެސް މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދެފަރާތުގެ ޙައްޤުތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ ގެއްލުމެއް ލިބޭނެކަމަށް ފެނިއްޖެނަމަ ވަގުތީ އަމުރު ނެރުމުގެ ބާރު ފެނިއްޖެނަމަ ލިބިގެންވާކަން އެނގެއެވެ.[25]

19. ވަގުތީ އަމުރަކަށް އެދޭ ފަރާތަށް އެއަމުރަކަށް އެދުމުގެ ހައިޘިއްޔަތު ލިބި، ޤާނޫނީ ގޮތުން ހިމާޔަތް ލިބިގެންވާ މައުޟޫޢީ ބައްޔާއި ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަރުޙަލާގެ އިބްތިދާއީ ފާޑުކަން ބޭރުގޮތުގައި އޮތުމާ، ވަގުތީ އަމުރަށް އެދޭ ފަރާތުގެ ހިއްސައިގައި ފުރިހަމަ ވާންޖެހޭ ކަމެއްކަމުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުން **ނޫރާސްބީ މައްސަލަ**[26] އިގައި ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. އެކަން މައްސަލައިގެ ވާޤިޢާތަކުން ސާބިތުވާންޖެހެއެވެ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ **އެސް.ޓީ.އޯ ޕަބްލިކް ލިމިޓެޑް ވ. ޖޯއެލް މެރިންސް ސަރވިސަސް (ޕްރައިވެޓް) ލިމިޓެޑް**[27] މައްސަލައިގައި އިޝާރާތްކޮށްފައިވާ ގޮތަށް މައްސަލައިގެ ބަޔާންތަކުގެ މައްޗަށް ނިޔަލަށް އެކަން ފުރިހަމަވާންޖެހޭނެއެވެ.[28] ވަގުތީ އަމުރަކުން ހިމާޔަތް ލިބިގެންވާ މައުޟޫޢީ ބައްޔާއި ކަމުގެ ޤާނޫނީ ބިނާތަކާއި ހަޤީޤަތްތަކާ ދުރުކޮށް މައްސަލާއި އަދި އެދޭ ފަރާތުގެ މައްޗަށް ބިނާ ކުރެވެއެވެ.

[24] [2024] SC 37 ޕެރެގްރާފް 9
[25] [2022] SC 26
[26] 2012/SC-A/21
[27] [2021] SC 28
[28] ޙަސަން ގެ ފަނޑިޔާރު ޢ.މުޙައްމަދު އިބްރާހީމްގެ ރައުޔުގެ ޕެރެގްރާފް 72

20. މިމައްސަލައިގައި ވަކީލު އަމުރަށް ނުރުހުމުގެ ހައިޘިއްޔަތު ނެތް ކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވީނަމަވެސް މައްސަލައިގެ ދައުވާ ފޯމު ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތުން ކަމަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ދެކެއެވެ. އެގޮތުން، މިދައުވާއަކީ ބޯޓު ލިބެންއަށް ޓެންޑަރ ނޯޓިސް ބާޠިލުކުރުމަށް އެދި ހުށަހެޅުނު ދައުވާއެއްކަމުން، އެންޓިރާއި ގުޅިގެން ވަކީލު އަމުރަށް ނުރުހުމުގެ ހައިޘިއްޔަތު ނޫޅިބު ރިޓެއް ނެރިބުކަމަށް ދައުވާކުރުން ދެކެއެވެ.

21. އިސްތިއުނާފު ކުރެވޭ "ވަކީލު އަމުރާދުރު ނިޔާމި ގޮތް"[29] ގެ 4 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ލޯނު މިދައުވާގައި އުފެދިފައިވާ ޙުކުމަކީ އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތާއި ބޯޓު ލޯކަން އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާ ދެމެދު 01 ނޮވެންބަރު 2023 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްބަސްވުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއާ ގަވާއިދުތަކާ ޚިލާފު ބާޠިލު އުސޫލުތަކުގެ މައްޗަށް ތަރުޖަމާވާ ސޮއިކޮށްފައިވާ އެއްއެއްބަސްވުމެއްކަމަށް ބެލުން، އެއްއެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ސޮއިކޮށްފައިވާ އެހެނިހެން އެއްބަސްވުންތަކާއި ކުރެވިފައިވާ މުޢާމަލާތްތަކަށް ބަލާއިރު ލިބިފައިވާ ނުތަކަށް އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުގެ ސިޔާން ބޯޓު ލިބުނުއަށް އަންގާފައިވާ އެންގުމެއްގެ މައްޗަށް އުފެދިފައިވާ ޒިންމާތަކުން އެނގެން އޮތުމާއެކު، މިޒިންމާތަކަށް އަދި ރައްދުވާ ފަރާތުގެ، ބޯޓު ލިބުނު އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްކަމާއި، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ދެމެދުގެ ޝަރުޠުތަކާ ގުޅޭ ޢަމަލުތަކުން އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތުން ޒާތީ ސިޔާސީ ސަރުކާރު އެނގެން އޮންނާނީ، މިވަކީލު އަމުރަށް އެދުމުގެ ސިޔާސަތު ނުވަތަ ހައިޘިއްޔަތު އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތަށް ލިބިގެންނުވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމަށެވެ.

22. މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާ ފޯމުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތުން އެދުނު މައިގަނޑު ފަރާތަކުގައި ފާރަމާކާރުތައް، އެފަރާތަށް ކޮންޓްރެކްޓް ބޯޓު ލިބުނުއަށް ފޮނުވާފައިވާ ނޯޓިސް ބާޠިލު ނޯޓިސްއެއް ކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ. ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުނު ދައުވާއާ ދައުވާ ފޯމުގައި ބާޠިލު ކަނޑައަޅަން ބާރުއިރު، މިނޯޓިސްގައި ހަވާލާދީ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ލިބޭނެ ޙައްޤުތައް ޤާނޫނުގެ ތަރުތީބަށް ނޫޅިޔުމުގެ ސިޓީގެން ޚިލާފު ބާޠިލު ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. ހުށަހެޅުނު ދައުވާ ފޯމު

[29] 144-B7/VN/1139-2025/2025/03

އަދަދުމާ ގުޅާއެކު ހުށަހެޅުން ލިޔެކިޔުންތަކުން،[30] ނޯޓިހުން ބާޠިލުކަމަށް އަންގާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން އެސައިންމަންޓް އެއްބަސްވުމެއް[31] އިސްތިއުނާފު ކުރާ ފަރާތްތަކުން ފިޔަވައިލާކަން ގޮތުކަން ބޭ ގޮތުގައި އެނގެއެވެ. ނޯޓިހުގެ އިބާރާތުގައި 01 ނޮވެމްބަރު 2023 ގައި ފޮނުވުނު އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކަމަށް އެންގުމުގެ އިތުރުން "މިއެއްބަސްވުމާ ގުޅިގެން އިތުރު އެހެން އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކޮށްފައިވާނަމަ، އެއެއްބަސްވުމަކީ ވެސް ބާޠިލު އެއްބަސްވުމެއް ކަމާއި، ސަބްޖެކްޓުކޮށްގެން އުސޫލުތަކުގެ ދަށުން ތިރީގައިވާ ހުރި ހިފެހެއްޓުމަށް ސޮއިކޮށްފައިވާނަމަ، އެއީ ހިފެހެއް ބައްލަވާލައްވާ ގާއިމުކުރެވުނު އެއްބަސްވުމެއްކަމުގައި" ބުނެ ލިޔުއްވުން އަންގާފައިވާ ކަން ސާފެވެ.

23. އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 ނިންމުމުގައި ނޯތު ރިޒޯޓުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ، ނޯޓިސް ސާފު ގޮތުގައި އަންގާފައިވާ ބުނު ދުވަހު އަށް ކަމަށްވާ ނިންމުމުގެ 4 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ (ނ) އިން އަންގައިދޭ، ހުށަހެޅުން އެއްބަސްވުމާ ވާދަކުރަމުން މިއެއްސަރު ހުށަހެޅުމުގައި އަދި ފަރާތް އަމުރަށް އަދުލުގައި ތިރީގެ ރިޒޯޓަށް ސިފަތް އަދި ހައިޕޮތެކޭޝަން ޓެކަސް ގޮތުން ބޭ ގޮތުގައި އެނގޭކަމުގައި ދެކެވެ. އަދާލަތުގެ މިންވަރަކީ އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުގައި މިވާ ފަރާތް އަމުރާއްދަށް ނިންމި ގޮތް[32] ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމި އިރު، މައްސަލަ އޮތް ޤާނޫނީގޮތުން ބަލާގެ ހުށަހެޅުމަކަށް ބިނާކޮށް، ފާސްކުރެވޭ ކަމެއްނުވެ.

24. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ މުޙައްމަދު ވ. ޕާރިސަބްޖު[33] ގެ ޝަރުޢީގައި ދަރު ކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައެއްގެ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ކަނޑާގޮތުގެ ތަރުތީބު ވެސް، އަމަލުކުރައިގައި ހުށަހެޅުއްވާ ނުވަތަ ހުށަހެޅުން ހުކުމެއްގެ މައްސަލަ ބަސްބުނު އާހިރުގައި އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި

[30] ޑޮކިއުމަންޓް 6

[31] Deed of Assignemnt of Madoogali in north ari atoll, republic of maldives· – 2nd novermber 2023

[32] 144-B7/VN/1139-2025/2025/03

[33] [2026] SC 06

ވަޒަންކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކީ ދަރުކާޖެގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލައަށް ހިތަސި އެދި އިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށް އޮތް ދޮރު ބަންދުވުން ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

25. އެހެންކަމުން، މިއިސްތިއުނާފުގައި ގެއްލުން ވަޒަންކުރުމާ ގުޅޭގޮތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކަށް ބަލާއިރު، މިދުސްތޫރާތަކީ ދޭޔާ މައްސަލަތަކަށް ދަށު މަދަނީގާނޫނުގައި ހިނގަމުންދާކަން ދެފަރާތުގެ ބަޔާން އުނގޭނިގެއި، އިސްތިއުނާފު ކުރިމަތިލާ ނިންމުމާ ގުޅޭ މައްސަލައިގައި ނިމިގެންދާނީ، އިސްތިއުނާފީ ދުރާލާގައި އިތުރަށް ދައްކާފައި ހުރި ވާހަކަތަކާ ގުޅޭ މިކާޑުން މިހިނދުގައި ގޮތެއް ކަނޑައެޅިދާނެ ކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

ނިންމުން:

26. އިސްވެ ދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުކުމުން، ޓޫރިޒް ރިޒޯޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ކަސްޓަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 " ވަގުތީ އަމުރާގެދު ނިންމިގޮތް" ގައި ވަގުތީ އަމުރަށް އެދުމުގެ ސިފަތް ޓޫރިޒް ރިޒޯޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ލިމިޓެޑަށް ދިފާޢުވެރިވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ނިންމަން ފެނެއެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ސަޢީދުގެ ރައުޔު:

27. ފަނޑިޔާރު ޖާބިރަތު ފަރްޔާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަމީޙް އަބްދުﷲގެ ރައުޔު:

28. ފަނޑިޔާރު ޖާބިރަތު ފަރްޔާގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

29. މިޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ޙުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުޞޫލުގެ ގޮތުން[34] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅޭނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[35] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކޮށްފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[36] އެހެންނަމަވެސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ޙުކުމަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[37]

[34] މިކަމުގައި ދެވޭ އިސްތިސްނާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކުރެއެވެ.
[35] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[36] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)
[37] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)

ހުކުމް:

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ހުކުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 144-B7/VN/1139-2025/2025/03 "ވަގުތީ އަމުރާގުޅޭ ނިންމުމެއް" ގައި، ށޫވިލް ބިޗޯޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ވަގުތީ އަމުރަށް އެދުމުގެ ސިފަތު ނިންމާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި ޝަރީޢަތް ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޝަރީޢަތް ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު   ފަނޑިޔާރު ފާތިމަތު ފަރުޒާ   ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް އަބްދުﷲ

(ރިޔާސަތު)